

**Norsk Bonde-
og Småbrukarlag**

Studiehefte til Jordbruksforhandlingene 2023

Del 2, januar/februar 2023

Velkommen til studiearbeid og forberedelser til jordbruksoppgjøret 2023

Som mange har fått med seg, begynte vi på en omlegging av årshjulet i NBS i 2022. Det betydde blant annet at studiearbeidet foran jordbruksforhandlingene startet opp i august. Omleggingen er ikke ferdig, men landsmøtet ga tydelige signaler på at de ønsket studiearbeid til vanlig tid i januar-februar. Styret har derfor kommet fram til en todelt løsning. Del 1 vil fortsatt foregå på høsten, med oppfølging i politisk verksted i forbindelse med landsmøtet og med saksframlegg fra styret i landsmøtet. Del 2 vil foregå på etterjulsvinteren, og vil i stor grad være avkrysningsbasert slik at svarene lett kan sammenfattes og brukes som grunnlag for forhandlingsutvalget.

NBS-seminaret torsdag 19. januar kl. 20 vil ta for seg prosessen i jordbruksforhandlingene. Dette seminaret kan telle som en del av studiearbeidet. Møtelenke finner dere på <https://www.smabrukarlaget.no/aktuelt/webinarer/nbs-seminarene/>

Svar på studiearbeidet sendes via [dette skjemaet](#) (finnes også på nettsida) **innen 1. mars**

Skjemaet lagrer ikke svarene, så det kan være en fordel å bruke dette heftet til å notere i undervegs i studiearbeidet, og fylle ut svarskjemaet når dere er ferdige med alt sammen.

Fylkeslag og lokallag kan sende inn svar uten å registrere studiering, men vil da ikke kvalifisere til studieringstilskudd (se neste side).

Det kan arrangeres flere studieringer i samme lokallag, så lenge de holdes på forskjellig tid/sted. Det er altså fullt mulig for 4 eller flere personer å gå sammen om å sette opp en studiering i tilknytning til lokallaget. Ringene skal være åpne for alle interesserte, uavhengig av organisasjonstilknytning.

Lykke til med studiearbeidet!

Hilsen styret

Tilskudd til kurs og studieringer

Studieforbundet utbetaler 100 kr per kurstime, både til kurs med lærer og til studieringer (kurs uten lærer). Studieplan 4123 NBS Jordbruksforhandlinger har en ramme på 4-16 timer, som kan gi et tilskudd på 400-1600 kr. Det vil si at hvis studieringen bruker for eksempel 8 timer, vil lokallaget den tilhører kunne få utbetalt 800 kr.

Det søkes om tilskudd i studieforbundets kursportal i forkant av kurset, og rapporteres i etterkant.

Det som skal registreres ved søknad er:

Kursnavn
Studieplan (4123 NBS Jordbruksforhandlinger)
Planlagt start- og sluttdato
Sted (kommune)
Evt. navn på lærer(e)
Planlagt antall kurstimer.

Det som skal registreres i kursrapporten er:

Deltakerne med navn, kjønn, fødselsår og postnummer.
Oppmøteliste med dato, starttidspunkt og tid brukt per samling, samt krysses av for hvem som deltok når.
Det skal også føres opp eventuelle samlede inntekter og kostnader, og dugnadstimer.

Inngang til kursportalen finner du på studieforbundets hjemmeside (<https://www.naturogmiljo.no/>), eller du kan gå direkte inn her (<https://tilskudd.studieforbund.no/innlogging>). Det er innlogging med ID-porten, for eksempel BankID. Første gang lager man seg en bruker, som man knytter til NBS og eget lokallag. På hjemmesiden finner dere også veiledninger med nyttige råd og tips for bruk av kursportalen (<https://www.naturogmiljo.no/tilskudd/ny-kursportal-rad-og-tips>).

Merk at det må ha vært minst fire deltakere på 14 år eller eldre som har deltatt i minst 75% av timene. Alle skal ha kursbevis. Hvis man registrerer e-post på kursdeltakerne i portalen, vil man enkelt kunne sende ut kursbevis med bare et par tastetrykk.

For fullt tilskudd må kursrapporten være sendt inn senest 3 måneder etter endt kurs/studiering.

Ved spørsmål kan dere kontakte Studieforbundet på telefon (67102260) eller e-post (post@naturogmiljo.no).

Inntektsberegning, spørsmål 1-6

Spørsmål 1

Differansen mellom medianinntekta i jordbruket og i resten av samfunnet er på ca. 400 000 kr pr årsverk. For jordbruket sin del skal årsinntekta i tillegg dekke både arbeidsgodtgjøring og avkastning på innskutt kapital, og det er lagt til grunn at et årsverk i jordbruket er på 1845 timer.

Hvor mye av inntektsgapet må tettes i 2023?

40.000

50.000

100.000

200.000

400.000

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 2

Et årsverk i jordbruket utgjør i dag 1845 timer. I ordinært lønnsarbeid er et årsverk 1750 timer, i turnusarbeid 1560 timer, og i offshoresektoren 1490 timer.

Hvor mange timer bør det være i et årsverk i jordbruket, og ev. hvorfor?

2000

1845

1750

1560

1490

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 3

Når du må investere penger i å skape din egen arbeidsplass er det normalt å forvente å få disse pengene tilbake over tid. Kall det kapitalavkastning eller vederlag for innskutte penger. I dag synliggjøres ikke dette vederlaget, men er samlet i resultatmålet "vederlag til arbeid og egenkapital" (VAEK). Samlet er inntektene i jordbruket så lave at de ikke dekker normal arbeidsinntekt, langt mindre noen kapitalavkastning.

Nylig gjennomførte staten og Skatteetaten en retts sak der evnen til å gå i overskudd var det som lå til grunn. Spørsmålet er om det *objektivt* sett er mulig å gå med overskudd. Hvis det ikke er mulig å få en viss avkastning på innsatt kapital, er det ikke å regne som næringsliv. Enkelt forklart sier staten i dommen at næringsliv med skatt og mva-rettigheter/plikter SKAL ha kapitalavkastning på 6,4%. Inntil staten bestemmer noe annet er jordbruket næringsliv.

Vi kan ikke beregne kapitalavkastning for det enkelte gårdsbruket, men vi kan gjøre det for totalkapitalen i den samlede jordbruksnæringa. Ved å sette et krav til avkastningsgrad, vil vi også få synliggjort hvor lav den faktiske arbeidsinntekta er og hvor mye større ramma for jordbruksoppgjøret må være.

NB! Her er det altså snakk om samlede tall for hele næringa. Framforhandlet avkastning skal ikke deles ut til bøndene i form av individuelle "renter", men gå inn i totalsummen som fordeles på de forskjellige tilskuddsordningene og dermed gir større overføringer/inntekter enn ellers.

Hva bør kravet til avkastning på totalkapitalen være?

Ingen avkastningskrav

2%

4%

6%

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 4

I dagens situasjon, med 1850 timer pr årsverk og i praksis ingen kapitalavkastning, er bondeinntekta på drøyt 100 kr pr time. Gjennomsnittlig kostnad til innleid arbeidskraft i landbruket er på litt over 200 kr pr time, mens timesatsen i gjennomsnittlig årslønn i Norge er ca 350 kr.

Hva bør gjennomsnittlig arbeidsinntekt pr time være?

200 kr

250 kr

300 kr

350 kr

400 kr

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 5

Driftsgranskningene i jordbruket brukes som grunnlag for referansebruksberegningene. Det er 900 bruk som rapporterer regnskapstall til driftsgranskningene. For å komme med blant disse 900 må man ha en årlig omsetning (utenom moms og tilskudd) på minimum 150.000 kr. Det betyr at det nesten bare er bruk på over 1 årsverk som er med i tallgrunnlaget. Når man foreslår tiltak som løfter de minste brukene, gir ikke dette utslag på referansebrukene.

Hvor bør grensa gå for hvilke bruk som kan levere tall til driftsgranskningene?

Dagens grense er grei

Omsetningskravet bør byttes ut med krav om mva-registrering

Omsetningskravet bør byttes ut med krav om å være berettiget til produksjonstilskudd

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 6

Bør noen produksjoner gis et høyere inntektsløft enn andre i år? I tilfelle hvilke?

Geitmelk

Kumelk

Ammeku

Ammegeit

Sau

Egg

Fjørfekjøtt

Svin

Korn

Grøntproduksjon

Birøkt

Annen produksjon: _____

Produksjonene med den laveste årsverksinntekta må løftes mest

Alle må løftes likt

Ev. kommentar: _____

Produksjonsregulering, spørsmål 7-12

NBS har et landsmøtevedtak på at vi skal ha produksjonsregulering i alle produksjoner: "Det må etableres et modellsystem for produksjonsregulering, som kan benyttes i alle produksjoner, hvor økonomien i produksjonen blir ødelagt av overproduksjon. En regulering må på plass før en eventuell overproduksjon er tilfelle. I mange produksjonar skal det vera eit golv, slik at reguleringa ikkje gjeld nye og/eller dei minste produsentane."

Spørsmål 7

Bør nye produsenter unntas fra regulering, på generelt grunnlag?

Ja

Nei

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 8

Bør små sauebesetninger unntas fra regulering? Hvor bør i tilfelle grensa gå?

Ingen unntak, alt bør reguleres

Fritak for inntil 5 sau

Fritak for inntil 10 sau

Fritak for inntil 20 sau

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 9

**Dersom det innføres produksjonsregulering i en gitt produksjonsgrein:
Bør små/nye enkeltprodusenter som evt. unntas regulering allikevel omfattes av mottakplikta, slik at de er sikret å få solgt varene sine?**

Ja, mottakplikta bør gjelde alle innenfor en produksjonsgrein, selv om nye/små produsenter ikke omfattes av produksjonsreguleringa

Nei, mottakplikta bør ikke gjelde de som produserer utenfor tildelt konsesjon/kvote/ramme

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 10

Hva er et fornuftig kvotetak på kumelk?

400 tonn

450 tonn, som før 2014

500 tonn

600 tonn

750 tonn, som for samdrift før 2014

800 tonn

900 tonn, som i dag

Vet ikke

Evt. kommentar: _____

Spørsmål 11

Hva er et fornuftig kvotetak på geitemelk?

150 tonn

200 tonn, som før 2014

250 tonn400

300 tonn

400 tonn, som i samdrift før 2014

500 tonn

900 tonn, som i dag

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 12

Bør leie av melkekvoter styres av staten?

Ja

Nei

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Velferdsordninger, spørsmål 13-14

Spørsmål 13

I dag utbetales tilskudd til avløysing ved ferie og fritid én gang i året.

Tror dere at flere ville ha benyttet seg av tilskuddet hvis refusjonen ble utbetalt raskere?

Ja, det bør være minst 2 årlige refusjonsrunder

Nei, det vil ikke ha noen vesentlig betydning

Vet ikke

Ev. kommentar: _____

Spørsmål 14

Tilskudd til avløysing ved sykdom og fødsel utgjør maksimalt kr 1.670,- pr dag for 2022 og 2.100,- for 2023.

Hva bør maksimal dagsats være, for å dekke reelle kostnader til slik avløysing?

2.100

2.300

2.500

2.700

Ev. kommentar: _____

Aksjonsformer, spørsmål 15-17

Spørsmål 15

Ved et eventuelt forhandlingsbrudd, hva kan deres lokallag/nærmiljø bidra med?

Skrive leserinnlegg i lokalavisa

Være aktiv på sosiale medier

Be om møte med lokalpolitikere

Markering ved lokal butikk e.l.

Henge opp bannere, skrive på rundballer

Andre forslag/kommentarer: _____

Spørsmål 16

Før forhandlingene starter, hvordan kan deres lokallag/nærmiljø bidra til å bygge opp trykket og legge grunnlag for godt forhandlingsresultat?

Skrive leserinnlegg i lokalavisa

Være aktiv på sosiale medier

Invitere politikere og/eller media på gårdsbesøk

Lage medieutspill i samarbeid med andre organisasjoner

Andre forslag/kommentarer: _____

Spørsmål 17

**Hvilke organisasjoner, lag, foreninger kan det være aktuelt å samarbeide med?
Tenk også utenfor tradisjonelle samarbeidsparter.**

Til slutt

Har dere andre innspill til årets jordbruksforhandlinger?

Navn på lokallaget/studieringen:

Navn på fylkeslaget dere tilhører:
